

Jožek in Lovrek.

Spisal Mihael Levstik.

imskega popoldne sta se Matjažev Jožek in njegov mlajši bratec Lovrek drsala iz Golega rebra dol v dolino, da je bilo kaj! Stokaje in sopihaje sta vlekla in porivala precejšnje sanke — Matjažev hlapec je na njih samotež spravljal meljo v mlin — kvišku, dokler jih nista z veliko težavo pririnila prav na vrh Golega rebra. Ondi pa je sedel nanje Jožek, Lovrek pa se mu je prihulil za hrbet in se ga trdno oklenil z rokami. Takemu opravilu dobro vajeni Jožek se je potem oprl z nogami ob tla na desni in levi, in sani so jele smučati nizdol kakor blisk. To je bilo veselje! Dečka sta od radosti kričala in vriskala, in lice jima je rdelo kakor zagorelo jabolko. Četudi so se tuintam prevrnile sani, nič za to! Saj sta zletela v mehki sneg. Vsa bela sta se skobacala zopet na sani, pa hajdi naprej v dolino! To sta se smejala, ko so obtičale sani v ravnini! Zopet sta jih tirala kvišku, in vesela vožnja se je pričela iznova.

Po cesti, ki je držala iz gozda sem v dolino, je pricapljal dvojce otrok, deček in dekljica. Vsak je imel na hrbtu optano precejšnjo butaro suhih vej. Videlo se jima je, da sta ubožna, saj jima je bila obleka skromna in tenka ter črezinčrez zakrpana s širokimi zaplatami. Na bledem, suhem licu se jima je poznalo, da morata biti pač dostikrat lačna. Ni čuda! Mati, vdova Hladetovka, je gostovala doli v Mlinarjevi kajži blizu trga. Otrok je imela oskrbovati petero, oče jim je umrl pa že lansko leto.

Ko sta otroka prigazila po debelo zasneženi cesti pod Golo rebro, sta zagledala Matjaževa dečka, ki sta se ravno pripravljala na vrhu, da bi se zopet peljala navzdol. Ustavila sta se in željno opazovala veselo vožnjo.

Zeblo ju je, da sta privzdigovala sedaj eno, sedaj drugo nožico in si ogrevala prezebli ročici v topli sapi pred usti. Ali ta voznja se jima je zdela vendar tako vesela! Ko bi se pač tudi mogla tako voziti, to bi bilo prijetno!

Tako pa sta morala po šoli raznašati pripravljeno perilo po domih — mati jima je bila namreč perica — ob prostih delavnikih pa sta hodila daleč gor v hosto po drv. A vendar jima je srce veselo poskakavalo, ko sta samo le gledala, kako sta onadva srečnejša dečka zopet drvela navzdol.

Med vriskom in smehom prismočita dečka v dolino. Sedaj šele zapazita ona ubožna otroka. „He, kje pa sta nabirala drv?“ zakriči Jožek.

„Gori v onemle bukovju!“ odgovori deček in pokaže z roko proti gozdu.

„Tako! V našem bukovju, kdo pa je vama dovolil?“

„Saj sva pobirala le suhe veje, ki so ležale po tleh. Naša mama je dejala, da nama tega nihče ne bo branil.“

Jošku in Lovreku vzkipi želja, zavzeti se za domačo last. Planeta torej nad otroka in jima iztrgata butari. „Ukradla sta drva! Le počakajta, naši vama bodo že pokazali!“ A to še ni bilo dosti. Suvala sta ju še tudi po snegu, in vsa snežena ter glasno jokajoča sta bežala uboga otroka domov.

Vsvesti si svojega velikega junaštva sta Jožek in Lovrek naložila osvojeni butari na sani ter ju vlekla domov, da bi se tako pred starši mogla tembolj pohvaliti s svojim pogumom.

„Aaa; vidva sta pa zares pridna, glejte si no!“ je začudeno dejal oče, ko sta dečka privlekla sani na dvorišče. „A ne bilo bi vama ravno treba, laziti po snegu za drvi, saj jih imamo, hvala Bogu, dovolj na dvorišču!“

„Ne, oče,“ hiti Jožek v eni sapi, „otroka iz Mlinarjeve kajže sta jih bila nabrala, a midva sva jih jima vzela, ker sta jih ukradla v našem gozdu!“

„Tako, vzela sta jih! Pa nista vedela, da sem Hladetovi materi dovolil že lansko leto, da smejo pobirati suhe veje v našem gozdu?“

Dečka sta nekoliko osupnila, ker je oče postal jako resen, a sta zložila butaro na tnalo in porinila sani na skedenj.

Ko sta pridvela v sobo, da bi se pogrela ob topli peči in dobila — kakor navadno — vsak svojo zagozdno kruha za malico, je mati že zvedela o njunem junaštvu. Kar sta bila dečka naredila, očetu in materi seveda ni bilo po volji. Ta trdosrčnost ju je močno užalila. Sklenila sta, kaznovati otroka na čisto poseben način, ki sta bila drugače poslušna in pridna.

Ko sta dečka vstopila, jima že mati zaukaže: „Otroka, le brž nanosita s tnala drv v kuhinjo, jutri pečemo kruh!“

„Mama, pa še nisva dobila malice!“

„Potrpita! Hladetovi otroci tudi ne dobivajo malice, ker pri Hladetovih sploh ne pečejo kruha.“

Dečka sta malo debelo pogledala, a sta storila, kakor jima je bilo ukazano. Ali po storjenem delu se nekako boječe približata materi, ki je pri ognjišču pripravljala večerjo.

„Mama, prosim kruha!“

Toda mati se naredi, kakor bi ne bila razumela njune prošnje ter kuha svojo pot dalje.

Dečkoma se je zdelo materino vedenje precej čudno, a tolažila sta se z dobro večerjo. Vedela sta, da bo nocoj ajdov sok s krompirjevimi oblicami in to sta imela vendar tako rada.

Ko so sedali k večerji, vzame mati skledico soka in jo postavi na klop pri peči. „Dečka, vidva bosta odslej jedla posebe!“

Nerada sta se dečka spravila na odkazani prostor, a vendar sta slušala, ker sta bila tako navajena.

„Mama, še krompirja!“ poprosi Jožek.

„Pa v najin sok niste prilili nič mleka!“ se pritoži Lovrek.

„Bodita le kar zadovoljna!“ resno odgovori mati. „Tudi Hladetovi otroci večerjajo dostikrat le nezabljen sok brez krompirja.“

Dečkoma se je jelo počasi svitati v glavi, da je materino ravnanje nekaka kazen, da pač nista ravnala prav, ko sta vzela ubožnima otrokoma drva. A ker sta bila hudo lačna, sta vendarle molče použila borno večerjo.

Po večerni molitvi sta hotela splezati na peč, kjer sta navadno spala, kadar je bilo posebno mrzlo.

„V čumnati bosta spala!“ odloči mati.

„Tam je pa mrzlo,“ jokaje odgovori Jožek.

„Ni tako hudo,“ odvrne mati, „pri Hladetovih spe tudi v mrzli sobi, kadar nimajo drv.“

Čeprav nerada, a morala sta izpolniti materino voljo. Ko sta se, drhtajoč od mraza, spravljala spat, sta jela v strahu premišljati, da jima bo pač huda predla, če se bo v prihodnje z njima vse tako ravnalo, kakor je navada pri Hladetovih.

Drugo jutro sta oprtala vsak svojo torbo na ramo, da bi šla v šolo. Postala sta pri durih, da bi dobila za kosilce kruha, kakor je bila sicer navada. Toda oče je jima osorno zapovedal: „Fanta, le brž v šolo, mudi se že!“

Ker so imeli nekateri otroci, med njimi tudi Jožek in Lovrek, precej daleč v šolo, so ostali opoldne v topli šolski sobi in kar ondi počakali na popoldanski pouk. Takrat so se za kosilo gostili s tem, kar so jim dobre mamice dale zjutraj na pot. Matjaževa dečka pa, ki sta imela vsak dan obilo kruha in suhega sadja s seboj, sta žalostno gledala, kako so drugi otroci otepali kruh. Glad jima je zbudil silno poželjenje po jedi, in to poželjenje jima je jako hudo delo. „Kako je vendar hudo, če je človek lačen,“ si misli Jožek. Lovrek pa se tuintam skrivaj ozre na Hladetove, ki so istotako milo gledali, kako so drugi veselo kosili. Sočutje, ki se mu je bilo že sinoči zbudilo do teh ubogih otrok, se mu jame danes zopet oglašati. „Ne, ni bilo lepo, da sva jima vzela drva, ne! Pa kadar bom zopet imel kruha, hočem jim ga dati nekoliko, da ne bodo tako lačni.“

Ko sta prišla o mraku domov, je jima dala mati le skledico ričeta, kar je jima bila prihranila od kosila, kruha pa nič. Za večerjo sta dobila zopet le nezabeljen sok in spat sta morala v čumnato. Tudi drugi večer nista mogla

hitro zaspati. Vest ju je pekla, hudo jima je delo, ker sta uvidela, da ju oče in mati nimata več tako rada.

Lovrek je bil nekoliko bolj mehkega srca, zato je začel pod odejo svojo žalost na tihem izlivati v solze. „Lovrek, kaj ti je?“ ga rahlo vpraša Jožek.

„Hm — hm — hm — ti si me zavedel, veš!“ mu odgovori bratec med pridruženim ihtenjem.

„Pa nisem vedel, da je jima oče dovolil pobirati hosto.“

„Hm — hm — kruha nama ne dado več in tu na hladnem morava spati. — Pa mama in ata naju nimata nič več rada — hm — hm — hm —“

Jožek se je hudo prestrašil. Če bi ju pač oče in mati ne imela več rada, joj, to bi bilo strašno hudo. Ugiblje semintja, kaj bi bilo treba storiti, da bi se pregreha zopet poravnala. Črez nekaj časa rahlo zašepeče: „Lovrek“.

„Aaa?“

„Veš, tisto hosto naloživa jutri na naše sani, pa jo odvlčeva v šolo grede dol k Hladetovi materi. Mi boš pomagal, jeli?“

„Da, Jožek! Ko prideva zopet domov, pa bom prosil ata in mamo, da bi ne bila več huda. Ti tudi, Jožek?“

„Tudi! Pa ne bova Hladetovih otrok več preganjala, sirote so, nimajo ata, morajo biti dostikrat lačni in pa zebe jih — —“

„Lačni! To je pa prav jako hudo, jeli, Jožek? Pa kadar nama dado mati več kruha, ga prihraniva nekaj za Hladetove, jeli?“

Ob takih sklepih se je dečkoma umirila vest. Položila sta si roke okolo vratu ter drug drugega objemajoč mirno zaspala.

Čudno se je drugo jutro materi zdelo, ker sta bila dečka že na nogah, ko še zajtrk davno ni bil pripravljen. Takoj, ko sta se bila oblekla, sta zdrknila na dvorišče. „Kaj neki imata?“ se je zavzeto povprašala mati. Ko je pogledala za njima skozi kuhinjsko okno, je videla, da sta si potegnili sanke zopet na svetlo ter nalagala nanje prav tisti butari, ki sta ju bila oni dan vzela Hladetovima otrokoma. Materi se je jelo precej dozdevati, kaj sta nameravala. Da je s svojim ravnanjem tako hitro dosegla, kar je želela, to jo je veselilo prav srčno.

Ko sta bila dečka butari varno privezala na sani, sta pritekla v sobo, da bi se pripravila za šolo. Po zajtrku nista prosila kruha, ki ga tudi danes nista dobila, ampak sta si brž oprtala torbi in sta stekla urno na dvorišče. Jožek se je vpregel v sani, Lovrek je krepko pritisnil, in že sta hotela odriniti proti trgu.

Tu ju ustavi oče, ki je bil na materino besedo stopil na dvorišče.

„Kaj počenjata, otroka?“

Dečka se ustavita. Lovrek vtakne v zadregi palec v usta, Jožek pa pove počasi: „I, hotela sva ta drva spraviti dol k Hladetovim!“

„Aaa, pa čemu?“

„I, i — ker so ubožni in jih zebe!“

Lovrek je medtem že nabral svoje debelo ličece v jok in je pristavil, ko si je s tolstima ročicama otiral solze: „In pa — da bi ne bili vi in mama več jezni na naju — uuuhuhu — mhm — mhm — mhm!“

„No, je že prav, kar sta nameravala,“ prijazno reče oče; „pa ne bo treba. Sem že jaz včeraj, ko sem šel z vozom v mlin, zapeljal k Hladetovim drv, da sem jih odškodoval za tisto, kar sta jim bila vidva vzela. Toda zapomnita si: Ako je človek trdosrčen proti ubožcem celo tedaj, ko mu ne narede nikakršne škode, je to neusmiljeno in grdo. Odložita zopet butari in spravita sani na svoje mesto, potem pa pojdita k materi, da dobita zopet kruha na pot kakor po navadi!“

Dečkoma se je kamen odvalil od srca. Storila sta, kakor je veleval oče, in stekla v vežo. Tu ju je mati že čakala. Porinila je vsakemu v torbo večjo zagozdo kruha kakor navadno in dejala: „Dečka moja, bodita vedno dobrega srca, še rajša vaju bova z očetom imela!“

Pesem veselja.

*Zlato solnce se smehlja
sredi sinjega neba.*

*Mine zima, in pomlad
tisoč nam prinese nad.*

*V ostrem trnju klije cvet —
radost hodi skozi svet . . .*

D. A.

Pridni učenci v spomin.

Poroča Št. Jelenec.

ed zvestimi čitatelji „Zvončka“ na Dvoru je bila tudi Klinčeva Vidka. Kako težko je pričakovala prihoda vsake številke! Kako se je veselila lepih slik in zanimivih povesti!

Ali Klinčeva Vidka „Zvončka“ ne bo več brala. Že pozimi jo je zgrabila kruta bolezen, vso pomlad je bolehala in na praznik sv. Petra in Pavla je sirotica umrla.

Dne 1. julija so jo pokopali na tihem pokopališču pri sv. Juriju na Dvoru. K zadnjemu počitku so jo spremili vsi učenci dvorske šole. Pred domačo hišo in na pokopališču so ji zapeli po eno žalostinko. Šest učencev